

Alkohol og helseskader – det bagatelliserte alvor

Alkohol er det rusmiddelet som forårsaker flest helseskader. Mens alkoholforbruket i resten av Europa synker, går utviklingen i motsatt retning i Norge: I løpet av 20 år har det totale alkoholforbruket blant nordmenn økt med nesten 50 %¹. Det er i dag anslagsvis 90 000 storforbrukere av alkohol i Norge².

Legeforeningen mener:

- De viktigste tiltakene for å begrense alkoholskader er å redusere tilgangen gjennom høye avgifter på alkohol, opprettholdelse av Vinmonopolet og streng håndheving av skjenkebestemmelser
- Tollkvoten for kjøp av alkohol bør fjernes
- Forebyggende arbeid er et samfunnsansvar og må foregå på mange arenaer: skolene, arbeidsplassene og der organiserte fritidsaktiviteter finner sted
- Alkohollovens maksimaltider for kommunale og statlige skjenkebevillinger bør innskrenkes med én time
- Alkoholemballasjen må merkes slik at antallet alkoholenheter blir tydelig

Bakgrunn:

Det er anslått at omfanget av helseskader forårsaket av alkohol, er minst fire ganger høyere enn for andre rusmidler. Sammenhengen mellom totalkonsumet av alkohol og helsemessige og sosiale skader, sykdom og ulykker er godt dokumentert. En stor andel akutte helseskader, ulykker og vold blant ungdom skyldes direkte eller indirekte alkohol. På Oslo legevakt er nesten to av tre voldsskadede pasienter alkoholpåvirket³. En liknende undersøkelse fra legevakten i Bergen viste en tilsvarende andel (70 %)⁴. Forskning viser at en times økning i skjenketiden fører i gjennomsnitt til 17 prosent flere voldstilfeller på nattestid i helgene⁵. I tillegg til akutte skader og ulykker, fører også høyt forbruk av alkohol til avhengighets- og sosiale problemer. 90 000 (8 %) av norske barn som hadde minst én forelder som misbrukte alkohol⁶. Foreldres alkoholmisbruk er svært vondt og belastende for barn⁷. I tillegg er det påvist at alkohol er en risikofaktor ved ca. 60 vanlige sykdommer.

Alkohol øker risikoen for en rekke kreftformer, blant annet tykk- og endetarmskreft. Hos kvinner øker høyt alkoholforbruk risikoen for brystkreft⁸. Derfor er det alvorlig at økningen i alkoholforbruket er størst blant unge og middelaldrende kvinner⁹. Fra 2005-2010 økte også antall innleggelser som følge av alkoholrelatert hoveddiagnose med over 50 %¹⁰, og over dobbelt så mange legges inn i sykehus for behandling av leverskader. Alkoholforbruket reduseres med alderen, men stadig flere eldre har et betydelig alkoholinntak. Eldre kan nyte alkohol, men inntaket bør av helsemessige årsaker begrenses.

Alkoholkonsum i arbeidslivet knyttes i økende grad til sosiale sammenhenger som kan relateres til arbeidsfellesskapet. Undersøkelser viser at det har utviklet seg en gråsoner mellom arbeid og fritid hvor alkoholen spiller en viktig rolle. Arbeidsplassens regler for bruk av rusmidler blir uklare i slike situasjoner. De årlige kostnadene for arbeidslivet og samfunnet som følge av ansattes alkoholbruk er anslått til så mye som 11-12 milliarder kroner.

Legeforeningen har i lengre tid hatt fokus på alkohol som en av de viktigste medvirkende faktorene til dårlig folkehelse. Det økende alkoholkonsumet krever en streng regulering av tilgang til alkohol gjennom avgifter, utsalgssteder og skjenkebestemmelser. For å motvirke et høyt alkoholkonsum og forebygge helseskader forårsaket av alkohol, må norske myndigheter opprettholde og videreføre politiske virkemidler som har vist seg å være effektive: høye avgifter og redusert tilgjengelighet.

¹ Rossow, Ingeborg (2010): "Challenges in an affluent society", *Nordic Studies on Alcohol and Drugs*, 5, s. 449-463.

² Statsbudsjettet 2012 (Prop. 1 S (2011–2012)), Kapittel 718 "Rusmiddelforebygging".

³ Op.cit. NOU 2010: 3 Drap i Norge, kap. 7.3.1

⁴ Op.cit. NOU 2010: 3 Drap i Norge, kap. 7.3.1.

⁵ Rossow, Ingeborg og Thor Norström (2011): The impact of small changes in bar closing hours on violence. The Norwegian experience from 18 cities. *Addiction* 107 (3): 530-537. Oxford: Wiley-Blackwell.

⁶ Nasjonalt folkehelseinstitutt. Barn av foreldre med psykiske lidelser eller alkoholsmisbruk. Rapport 2011:4

⁷ Sirius definerer storkonsum av alkohol til personer som drikker mer enn 10 cl ren alkohol (i overkant av 4 halvlitere pils) per dag i gjennomsnitt, noe som tilsvarer 36,5 liter ren alkohol per år.

⁸ Braaten T: Explaining the socioeconomic variation in incidence and survival of cancer. Analyses and multiple imputation of data from the Norwegian Women and Cancer study and the Norwegian-Swedish Women's Lifestyle and Health Cohort study (doktorgradsavhandling). ISM skriftserie nr. 96. Institute of Community Medicine, University of Tromsø, 2008

⁹ Vedøy, Tord Finne, Astrid Skretting (2009): Bruk av alkohol blant kvinner. Sirius 2009.

¹⁰ Edland-Gryt Marit m.fl. (2011): Rusmidler I Norge 2011. Sirius 2011.